Ю. В. Біляк,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, НУБіП
ORCID ID: 0000-0002-9766-4780

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.8.78

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Y. Biliak,
PhD in Economics, Associate Professor of Department of Finance, NUBiP

SYSTEMATIZATION OF SCIENTIFIC VIEWS ON THE ESSENCE OF FINANCIAL SECURITY

Актуальність обраної теми статті зумовлена тим, що аграрний сектор в силу своєї специфіки не може в умовах ринку на рівних брати участь у міжгалузевої конкуренції. В силу своєї відносно низької дохідності, залежності від природних факторів, яскраво вираженого сезонного, циклічного характеру відтворення сільське господарство є галуззю більш відсталою у технологічному плані в порівнянні з промисловістю і дає меншу віддачу на вкладений капітал. Тому безумовно питання забезпечення фінансової безпеки аграрного сектору для України важливі і актуальні. У теоретичній площині це ставить питання про доцільність виділення фінансової безпеки як окремого предмету дослідження, а в практичній — сприяє розпорощенню відповідальності за конкретні проблеми фінансової безпеки серед різних органів управління. Варто відзначити досить широкий спектр поглядів різних дослідників на сутність безпеки. В свою чергу фінансова безпека стає найважливішою частиною економічної безпеки суб'єктів господарювання аграрного сектору, яка розпоряджається грошовими потоками сектору, визначає його стратегічний розвиток. На нашу думку, проблеми безпеки варто досліджувати, передусім, у контексті фінансових інтересів різних суб'єктів, а не з погляду збереження різних систем. У цій роботі ми вважаємо, що фінансовий інтерес — це усвідомлена потреба або система потреб. До фінансових інтересів можна віднести ті, які пов'язані з фінансовими угодами. З одного боку, інтереси можуть бути чинниками виникнення й розвитку відносин, з іншого — характер фінансових відносин визначає рівень реалізації фінансових інтересів. Проблема співвідношення та пріоритетності фінансових інтересів суб'єктів господарювання залишається дискусійною, а для автора найактуальнішою, тому що на практиці не вдається досягти повної відповідності інтересів різних суб'єктів, що породжує конфлікти інтересів й проблеми безпеки, зокрема, фінансової. У статті розглянуто концептуальні підходи до систематизації наукових поглядів на сутність фінансової безпеки. Запропоновано авторський підхід до визначення категорії "безпека", "фінансова безпека суб'єктів господарювання аграрного сектору", виявлені функціональні складові економічної безпеки аграрного сектору та відокремлена фінансова безпека як дефініція.

The relevance of the chosen topic of the article is due to the fact that the agricultural sector due to its specificity cannot participate in the market on an equal footing in intersectoral competition. Due to its relatively low profitability, dependence on natural factors, pronounced seasonal, cyclical nature of reproduction, agriculture is a more technologically backward industry compared to industry and gives a lower return on investment. Therefore, the issues of ensuring the financial security of the agricultural sector are certainly important and relevant for Ukraine. In theoretical terms, this raises the question of the feasibility of allocating financial security as a separate subject of study, and in practice — contributes to the dispersion of responsibility for specific problems of financial security among different governments. It is worth noting a wide range of views of various researchers on the essence of security. In turn, financial security becomes the most important part of the economic security of the agricultural sector, which manages the cash flows of the sector, determines its strategic development. In our opinion, security issues should be explored primarily in the context of the financial interests of different actors, and not in terms of preserving different systems. In this paper, we believe that financial interest is a perceived need or system of needs. Financial interests include those related to financial agreements. On the one hand, interests can be factors in the emergence and development of relations, on the other — the nature of financial relations determines the level of realization of financial interests. The problem of correlation and priority of financial interests of business entities remains debatable, and for the author the most relevant, because in practice it is not possible to achieve full compliance of interests of different entities, which creates conflicts of interest and security issues, including financial. The article considers conceptual approaches to the systematization of scientific views on the essence of financial security. The author's approach to the definition of the category "security", "financial security of economic entities", identified the functional components of economic security of the agricultural sector and a separate financial security as a definition.

Ключові слова: фінансові загрози, фінансова безпека, фінансова безпека суб'єктів господарювання аграрного сектору, економічна безпека суб'єктів господарювання аграрного сектору.

Key words: financial threats, financial security, financial security of agricultural sector entities, economic security of agricultural sector entities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні одним з видів загроз економічній безпеці держави є деградація найбільш передових галузей національної економіки, що супроводжується обвальним про-

ривом на українські внутрішні ринки імпортованої продукції. Однією з таких галузей є сільське господарство.

Однак Україна володіє значними сільськогосподарськими ресурсами, що дозволяє розвивати вироб-

ництво різних екологічно чистих видів продовольства, виробляти сільськогосподарську техніку, обладнання, мінеральні добрива, займатися селекцією нових порід тварин і сортів сільськогосподарських культур. Тому забезпечення економічної безпеки аграрної галузі є гарантією стабільності та ефективності не тільки її розвитку, а й продовольчої безпеки країни, розвитку інших галузей, сільських територій.

Серед багатьох країн Європи і світу Україна має вагомий аграрний потенціал. Але трансформаційні процеси в аграрному секторі України відбуваються без достатньо сформованих механізмів правового, економічного та соціального спрямування, що негативно впливає на діяльність інфраструктури ринку і господарських відносин у виробничому секторі. Негативні економічні наслідки економічних реформ перетворились у вагомі загрози національній безпеці країни у всіх її сферах, особливо в аграрній. До основних загроз розвитку аграрного сектора необхідно віднести низьку ефективність сільськогосподарського виробництва; недосконалість механізмів інвестиційного забезпечення; проблему деформації цінових пропорцій; нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення; проблему забезпеченості основними виробничими засобами; недосконалість інфраструктури та механізмів регулювання кон'юнктури аграрного ринку; низьку матеріальну зацікавленість робітників АПК тощо.

Зростаюче значення аграрного сектору в аспекті прискорення темпів економічного розвитку держави, підвищення її конкурентоспроможності, формування стану економічної безпеки, а разом з тим і відсутність достатнього теоретичного підґрунтя для формування засад розвитку аграрної сфери свідчить про актуальність цієї важливої проблематики та необхідність подальших наукових і прикладних її досліджень. В аналізованих працях учених категорія "фінансова безпека" досліджується в основному на макроекономічному рівні і лише частково — на рівні секторів, а наукові спроби дослідження теоретико-методичних основ формування стану фінансової безпеки аграрної сфери взагалі, по суті, є лише фрагментарними [4].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питанням фінансово-економічної безпеки присвячені праці багатьох вітчизняних та іноземних науковців, а саме: Бондаренко О.О., Берези І.В., Лузан Ю.Я., Плєскач В.А., Кириченко О.А., Трухан О.А., Кокнаєва М.О., Іващенко О.В., Четверікова П.М., Варналії З.С. Водночас питання формування фінансової безпеки аграрного сектору розкрито далеко не в повній мірі.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є цілісний аналіз поняття "фінансової безпеки", визначення найбільш доцільних варіантів трактування "фінансової безпеки аграрного сектору" та встановлення рівнів її формування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аграрний сектор у силу своєї специфіки не може в умовах ринку на рівних брати участь у міжгалузевої конкуренції. В силу своєї відносно низької дохідності, залежності від природних факторів, яскраво вираженого сезонного, циклічного характеру відтворення сільське господарство є галуззю більш відсталою у технологічному плані в порівнянні з промисловістю і дає меншу віддачу на вкладений капітал. Тому безумовно питання забезпечення фінансової безпеки аграрного сектору для України важливі і актуальні.

У теоретичній площині це ставить питання про доцільність виділення фінансової безпеки як окремого предмету дослідження, а в практичній — сприяє розпорошенню відповідальності за конкретні проблеми фінансової безпеки серед різних органів управління [1].

Варто відзначити досить широкий спектр поглядів різних дослідників на сутність безпеки.

Безпека у перекладі з грецької означає "володіти ситуацією". Поняття "безпеки" почало використовуватись з 1190 р. У XVII—XVIII ст. практично у всіх країнах Європи утверджується ідея, що головна мета держави — досягнення всезагального благополуччя і безпеки людей. У цьому контексті безпека передбачала два взаємопов'язаних аспекти: стан, ситуацію спокою, відсутність реальної небезпеки; матеріально-економічні і політичні умови, а також відповідні соціальні інститути, які здатні його зберегти.

Дослідження категорії "безпеки" покладено в основу нової для сучасної економічної теорії науки безпекознавства, становлення і розвитку якого в Україні й досі продовжується і на думку С.І. Пічкурєнка покликано вирішити основні його проблеми: формування категоріального апарату, встановлення структурно-функціональних зв'язків, визначення загального підходу, формування системи галузевих підходів до формалізації процесів, що вивчаються, розробка методів і методологій дослідження [15]. Погоджуючись з В.Н. Данич, що зауважує про виникнення науки на межі трьох базових, а саме: економіки, ризикології та безпеки життєдіяльності [13], акцентуємо увагу на необхідності використанні безпекознавчого підходу, як методологічного напрямку у науці, на якому акцентує увагу В.А. Манилов [12]. Його основне завдання полягає в розробленні методів дослідження та конструювання системи безпеки, базисом якого є генерація умов функціонування, як єдиної системи різних структур державного і недержавного рівня.

Зважаючи на бачення Г.К. Козаченко безпекознавства, як наукового напрямку, в якому розуміння та трактування безпеки подається через призму часу, а вивчення здійснюється на основі логічних методів пізнання [6], О.М. Ляшенко використання системного підходу вважає основоположною конструкцією його дослідження [10], що, на нашу думку, є логічним, у той час як В.А. Ліпкан називає її матрицею наук і наукових напрямів про безпеку, суспільно міждисциплінарною наукою, покликаною підвищити ефективність функціонування систем безпеки [8], пропонує термін "націобезпекознавства", як новий інтегрований науковий напрям [9]. Водночас, на нашу думку, використання різного роду лінгвістичних префіксів лише ускладнює дослідження окресленої дефініції.

Деякі вчені схиляються до думки, що вперше термін "безпеки" почав вживатися з 1190 р., але через трактування його, як стану духу людини, захищеної від небезпеки, до XVII ст. він практично не вживався у Західній Європі [17]. Встановлено, що категорія "безпеки" має декілька значень, найбільш живими з яких є трактування поняття за біологічним, нормативно-правовим, соціальним змістом, або як економічної категорії. Саме останньому підходу варто приділити більше уваги в площині даного дисертаційного дослідження. Так, С.І. Ожегова й Н.Ю. Шведова характеризують безпеку, як стан, при якому відсутня загроза або є захист від загрози [14], а В.І. Даль, — як відсутність загрози, збереженість, надійність [2], що окреслює основні властивості дефініції незалежно від спеціалізації використання. В.В. Серебряков встановив, що потреба в безпеці відноситься до першеступеневих, базових мотивів діяльності особистості чи товариств [16].

Таким чином, у філософському значенні безпека виступає, як певний ідеал, що, на нашу думку, спонукало О.М. Ляшенко запропонувати поняття "акмеобезпекологія", як вчення про закономірності та шляхи досягнення досконалості в усіх видах індивідуальної діяльності людини [11].

Досліджуючи етимологію безпеки як економічної категорії варто звернутися до історичного базису його формування. На початку зародження державності го-

ловним завданням було встановлення територіальних кордонів між країнами, зародження економіки та ринку в цілому, що стало причиною примітивізму у вирішенні поставлених завдань.

Але з часом поняття безпеки реформувалося та еволюціонувало під впливом технічних, соціальних, політико-економічних й світових перетворень, які привнесли новий зміст в досліджуване поняття. Незважаючи на загальноживаний характер, категорія "безпека" в різних умовах виступає в різних формах організації, досягається різними шляхами та підпорядкована власним цілям [18]. Спільним для всіх систем є пріоритет національних інтересів, головним складником яких є самозбереження держави. Тому дослідження дефініції "безпеки" в площині історії економічної думки дозволяє отримати певний досвід, уроки з минулого і краще осмислити сучасне у галузі економічної теорії [5].

Протягом останніх десятиріч застосування поняття "безпеки" значно розширилося. Проблеми безпеки є предметом підвищеної уваги вчених, політиків, суспільних діячів. І це не є випадковим, а пояснюється особливостями теперішнього стану розвитку суспільства. Ще в середині 80-х років минулого століття виникла нова соціологічна теорія, згідно з якою в останню третину ХХ ст. людство увійшло до нової фази свого розвитку — суспільство ризику. Її підтримали ряд зарубіжних та вітчизняних спеціалістів у галузі ризику, вважаючи, що наступним етапом буде суспільство управління ризиком. У більш широкому розумінні, ризик поєднують з небезпекою, ймовірністю виникнення небажаної події. Тому очевидно, що значною мірою забезпечення безпеки — це управління ризиком. У загальному сенсі вимога забезпечити безпеку суспільства, особистості і держави є вимога виключити з життя погрози і небезпеку. Але в такому випадку безпека виступає протилежністю небезпеки, її запереченням. Але безпеку не можна визначити як відсутність небезпеки, інакше це призведе до зникнення як і того і іншого поняття. Але якщо визначити безпеку як протилежність небезпеки, то необхідно знайти таку зв'язку небезпеки і безпеки, в якій безпека не зникає, так само як і небезпека, а розгортає зміст цієї пари категорій. Початкове визначення поняття "безпеки" і "небезпеки" надає в подальшому істотний вплив на дослідження будь-якого виду безпеки, відповідно необхідно розкрити його сутність.

Багато авторів трактують поняття безпеки через термін "захищеність". Наприклад, А.Г. Шаваєва, "кримінологічна безпека об'єкта означає захищеність його від зовнішніх і внутрішніх загроз, що дозволяє надійно зберегти та ефективно використовувати його матеріал, фінансовий та кадровий потенціал". Закон РФ "Про безпеку" визначає це поняття як "стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз". Але тоді виникає питання, що представляє собою стан "захищеності" і чим воно характеризується. Е.Н. Поздняков пише, що "захищеність — це досягнення певної, заздалегідь заданої ступеня безпеки, здатність протистояти конкретним чітко сформульованим загрозам". Не можна обійти увагою і таке визначення: "безпека — це стан об'єкта в системі його зв'язків з точки зору здатності до виживання і розвитку в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз". А. Петренко вказує, що в одних джерелах "безпека — це якість будь-якої системи, що визначає її можливість і здатність до самозбереження. В інших — це система гарантій, що забезпечують сталий розвиток і захист від зовнішніх і внутрішніх загроз". У монографії "Економічна безпека Росії" під редакцією В.К. Сенчагова дається узагальнений підхід до визначення. Спираючись на національні інтереси і провідну складову безпеки країни — безпеки суспільства, автори визначають безпеку суспільства як "стан (включаючи фактори, умови і механізм забезпечення цього стану) збалансованості всіх (внутрішніх і зовнішніх) сторін буття, яке формує мож-

ливості реалізації інтересів його поточного і майбутнього розвитку".

За Великим тлумачним словником сучасної української мови "безпека" — це стан, коли кому-, чому-небудь ніщо не загрожує. Отже, автор пропонує таке визначення безпеки. Безпека — це відсутність небезпеки; збереженість; надійність, тобто забезпеченість відсутності небезпеки.

Аналізуючи авторів вітчизняної науки, розуміємо, що економічна безпека традиційно розглядається як найважливіша характеристика економічної системи, яка визначає здатність її підтримувати нормальні умови життєдіяльності населення, стабільно забезпечувати розвиток національного господарства, а також реалізовувати національно-державні інтереси. При цьому в умовах негативного впливу вирішуються питання захисту не тільки національних, а й регіональних, місцевих та особистих соціально-економічних інтересів.

Економічна безпека аграрного сектору повинна бути органічно включена в систему економічної безпеки держави в процесі вирішення економічних проблем. Як зазначає В.А. Корінев, у системі економічної безпеки держави "усе взаємозалежне, і один напрям розвитку галузі повинен доповнювати інший: не має економічної безпеки при слабкій і неефективній економіці. Тому забезпечення економічної безпеки вітчизняних галузей має бути одним із найбільш важливих національних пріоритетів, і вирішувати це слід з урахуванням специфічних особливостей їх розвитку" [7]. Негативний вплив на аграрний сектор визначають як ризики і загрози, що мають імовірнісний характер і відрізняються ступенем ймовірності нанесення збитку.

Економічна безпека аграрного сектору як системи економічних інтересів, стверджує Кулагіна Н.О., полягає в пошуку механізмів компромісу між забезпеченням національних інтересів країни, продовольчою безпекою та ризиками, в результаті яких забезпечується стійке функціонування АПК. У той самий час економічну безпеку аграрного сектору економіки слід розглядати як функціональну систему, яка відображає процеси взаємовідносин інтересів учасників аграрних відносин у залежності від загроз, діяльність яких має різну спрямованість і може призвести до недотримання порогових значень критеріїв продовольчої безпеки.

Економічна безпека аграрної галузі має складну структуру. С точки зору функціонально-структурного аспекту, О.С. Власюк пропонує розглядати економічну безпеку як сукупність взаємопов'язаних систем безпеки, які відображають функціонування окремих "блоків" або сфер економічної системи держави.

У свою чергу вважаємо за доцільне виділити такі функціональні складові економічної безпеки аграрної галузі:

1. Фінансова складова, яка вважається провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є "двигуном" будь-якої економічної системи. У наукових працях О. Барановського фінансова безпека виділена як важлива складова економічної безпеки. В нашому дослідженні фінансова складова є головною, тому що в подальшому автори будуть досліджувати лише фінансову безпеку суб'єктів господарювання в аграрному секторі.

2. Інтелектуальна й кадрова складова — належний рівень економічної безпеки у великій мірі залежить від складу кадрів, їхнього інтелекту та професіоналізму. Охорона інтелектуальної та кадрової складових економічної безпеки охоплює взаємопов'язані і водночас самостійні напрями діяльності того чи того суб'єкта господарювання.

3. Інвестиційна складова, яку слід розглядати як елемент, що характеризується таким рівнем інвестицій, при якому підприємство має можливість стало розвиватися, збільшувати виробництво, виконувати реструктуризацію та оновлювати технологічне оснащення.

4. Техніко-технологічна складова — процес охорони техніко-технологічної складової економічної безпеки, як правило, передбачає здійснення кількох, послідовних станів.

5. Політико-правова складова — загальний процес охорони політико-правової складової економічної безпеки здійснюється за типовою схемою, яка охоплює такі елементи (дії) організаційно-економічного спрямування:

- а) аналіз загроз негативних впливів;
- б) оцінка поточного рівня забезпечення;
- в) планування комплексу заходів, спрямованих на підвищення цього рівня;
- г) здійснення ресурсного планування;
- г) планування роботи відповідних функціональних підрозділів підприємства;

д) оперативна реалізація запропонованого комплексу заходів щодо організації належного рівня безпеки.

6. Екологічна складова — проблема охорони екологічної безпеки суспільства від суб'єктів господарювання, що здійснюють виробничо-комерційну діяльність, можна вирішити тільки через розробку і ретельне дотримання національних (міжнародних) норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які потрапляють у навколишнє середовище, а також дотримання екологічних параметрів продукції, що виготовляється.

7. Силова складова, засоби що мають на меті створення принципової схеми організації силових складових економічної безпеки з виокремленням послідовно виконуваних робіт.

Фінансова безпека розглядається багатоаспектно з урахуванням низки проблем: грошового обігу, інфляційної та бюджетної безпеки, державного боргу, валютних відносин, інвестицій тощо. Водночас О. Барановський пропонує широке коло ознак класифікації видів фінансової безпеки й відповідних загроз. Окрім дослідження фінансової безпеки держави, учений здійснює аналіз проблем функціонування банківської системи України, безпеки страхового ринку та ринку цінних паперів. Значну увагу приділяє О. Барановський проблемі відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом.

М. Єрмошенко досліджує взаємозв'язки економічної незалежності України із політичними та правовими аспектами існування держави. Вчений здійснив оцінку місця й ролі фінансової безпеки у структурі національної безпеки держави та в системі її міжнародної економічної безпеки, дослідив відповідний понятійний апарат, принципи й методи. Також М. Єрмошенко, розглянувши низку індикаторів, підкреслив важливість інформаційного та прогнозно-аналітичного чинників фінансової безпеки [3]. Він зазначає, що фінансова безпека є ґрунтовною складовою економічної безпеки держави, оскільки на фінансах базується будь-яка економіка, фінанси — кров економічної системи держави. Вчений обґрунтовує необхідність забезпечення і підтримки фінансової безпеки держави, тому що вона стосується не лише держави загалом, а й усіх галузей національного господарства, приватних підприємств, усього суспільства. Нехтування станом фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей, банкрутства підприємств і, зрештою, підризу системи життєзабезпечення держави з подальшою втратою її суверенітету. Саме від стану фінансової безпеки залежить рівень розвитку реального сектора економіки, виробнича та всі інші елементи та види безпеки.

Поняття фінансової безпеки так само широке, як, власне, і тлумачення фінансів як економічної категорії. На сьогодні відсутнє єдине усталене визначення поняття "фінансова безпека". Наявні формулювання відображають лише окремі аспекти фінансової безпеки і не можуть претендувати на її однозначне та виключне трактування.

Таким чином, з позицій різностороннього підходу фінансова безпека — захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень не-

залежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стає економічне зростання.

Розглянемо деякі визначення фінансової безпеки, що висвітлені у науковій літературі та нормативній базі. Під фінансовою безпекою деякі автори розуміють такий стан фінансової системи, який характеризується її стійкістю до негативних впливів, або стан фінансової системи, який забезпечує ефективність та стійкість економіки.

Наприклад, Шлемко В.Т. стверджує, що "Під фінансовою безпекою слід розуміти такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання".

На думку Марченко О.М., фінансову безпеку підприємства слід розглядати як захищеність його фінансових інтересів та наявність фінансових ресурсів для задоволення своїх потреб та виконання існуючих зобов'язань. Тобто фінансова безпека відображає такий стан фінансових ресурсів і такий ступінь їх використання, при якому підприємство, вільно маневруючи оборотними засобами, здатне забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, розширене відтворення та оновлення.

І. Бланк на основі комплексного підходу актуалізує коло основних проблем управління фінансовою безпекою підприємства, висвітлює теоретичну базу управління нею, формулюючи його сутність, завдання та функції, методологічний інструментарій.

Так, Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. визначають фінансову безпеку "як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, який виражається у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних та оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського становища та перспектив її технологічного та фінансового розвитку".

У свою чергу Кузенко Т.Б., Прохорова В.В., Сабліна Н.В. фінансову безпеку визначають як стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень.

ВИСНОВКИ

Отже, на думку автору, фінансова безпека — це стан фінансів і фінансових інститутів, який забезпечує гарантований захист національних економічних інтересів, розвиток національної економіки, фінансової системи та всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі, галузі, секторі. А також готовність і здатність фінансових інститутів створювати механізми реалізації і захисту інтересів розвитку національних фінансів, підтримка соціально-політичної стабільності суспільства, а так само формується необхідний і достатній економічний потенціал і фінансові умови для збереження цілісності й єдності фінансової системи навіть при найбільш несприятливих варіантах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів й успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансової безпеки. На нашу думку, проблеми безпеки варто досліджувати, передусім, у контексті фінансових інтересів різних суб'єктів, а не з погляду збереження різних систем. Вважаємо, що фінансовий інтерес — це усвідомлена потреба або система потреб.

Автор вважає, що до фінансових інтересів можна віднести ті, які пов'язані з фінансовими угодами. З одного боку, інтереси можуть бути чинниками виникнення й розвитку відносин, з іншого — характер фінансових відносин визначає рівень реалізації фінансових інтересів. Проблема співвідношення та пріоритетності фінансових інтересів суб'єктів господарювання залишається дискусійною, а для авторів найцікавішою та найактуальнішою, тому що на практиці не вдається досягти повної відповідності інтересів різних суб'єктів, що породжує конфлікти інтересів й проблеми безпеки, зокрема, фінансової.

Література:

1. Губський Б.В. Економічна безпека держави: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення / Б.В. Губський. К.: ДП "Укрархбудінформ", 2001. 121 с.
2. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. Москва, 1981. Т. 1. С. 67.
3. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Єрмошенко. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. — 309 с.
4. Коваленко К.В. Забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств в умовах регіонального господарювання: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / К.В. Коваленко. — Луганськ, 2009. — 223 с.
5. Історія економічних учень: підручник / за ред. Базилевича В.Д. Київ: Знання, 2004. 130 с.
6. Козаченко Г.В. Економічна безпека як фундаментальна категорія безпекології. Безпекознавство: теорія і практика: матеріали І Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 15 березня — 15 квітня 2013 р. Луганськ, 2013. С. 17—18.
7. Корінев В.А. Проблеми економічної безпеки галузей вітчизняної економіки на сучасному етапі їх розвитку / В.А. Корінев // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2012. — № 4. — С. 44—48.
8. Ліпкан В.А. Безпекознавство: навч. посібник. Київ: вид-во Європ. ун-та, 2003. 208 с.
9. Ліпкан В. Поняття та зміст національного безпекознавства. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/1123/%CB> (дата звернення: 17.10.2019).
10. Ляшенко О.М. Системоутворення економічної безпеки підприємства: коєволюція, комплементаризм, гармонізація. Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2013. № 25 (І). С. 195—201.
11. Ляшенко О.М. Акмеобезпекологія як наукове підґрунтя управління економічною безпекою підприємства. Економіка. Менеджмент. Підприємство. 2011. № 23(І). URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/655> (дата звернення: 12.12.2016).
12. Манилов В.А. Безопасность в эпоху партнерства. — М.: ТЕРРА, 1999, 368 с.
13. Моделирование быстрых социальноэкономических процессов: монография / В.Н. Данич. — Луганск: Изд-во Восточноукраинского национального университета им. В. Даля, 2004. — 304 с.
14. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. Москва, 1994. С. 444.
15. Пічкурєнко С.І. Забезпечення безпеки негласних співробітників і оперативних працівників ОВС як один із шляхів підвищення ефективності негласної роботи / С.І. Пічкурєнко, О.В. Бочковий // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідорєнка. — 2012. — Вип. 1. — С. 269—276. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2012_1_34
16. Серебряков В.В. Социальная безопасность России: концептуальный подход. Москва, 1995. С. 6.
17. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З.С. Варналія. Київ: Знання, 2009. 647 с.
18. Экономическая безопасность России: Общий курс: учебник / под ред. Сенчагова В.К.; изд. 2-е перedel. и доп. Москва: Дело, 2005. 896 с.

References:

1. Hubs'kyj, B.V. (2001), *Ekonomichna bezpeka derzhavy: metodolohiia vymiru, stan istrateghiia zabezpechennia* [Economic security of the state: measurement methodology, state and security strategy], DP "Ukrarkh-budinform", Kyiv, Ukraine.
2. Dal', V.Y. (1981), *Tolkovyj slovar' zhyvoho velykorusskoho iazyka* [Explanatory dictionary of the living Great Russian language], Moskva, Russia.
3. Yermoshenko, M. M. (2001), *Finansova bezpeka derzhavy: natsional'ni interesy, real'ni zahrozy, strateghiia zabezpechennia* [Financial security of the state: national interests, real threats, security strategy], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.
4. Kovalenko, K.V. (2009), "Ensuring economic security of agricultural enterprises in terms of regional management", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Luhans'k, Ukraine.
5. Bazylevych, V.D. (2004), *Istoriia ekonomichnykh uchen* [History of economics], Znannia, Kyiv, Ukraine.
6. Kozachenko, H.V. (2013), "Economic security as a fundamental category of security. security: theory and practice", *Bezpekoznavstvo: teoriia i praktyka. Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij I Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf.*, [Security Studies: Theory and Practice. International economic conference], Luhans'k, Ukraine, 15 march — 15 april, pp. 17—18.
7. Koriniev, V.L. (2012), "Problems of economic security of branches of domestic economy at the present stage of their development", *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, Vol. 4, pp. 44—48.
8. Lipkan, V.A. (2003), *Bezpekoznavstvo* [Security studies], vyd-vo Yevrop. un-ta, Kyiv, Ukraine.
9. Lipkan, V. (2016), "The concept and content of national security", [Online], available at: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/1123/%CB> (Accessed 30 July 2020).
10. Liashenko, O.M. (2013), "System formation of economic security of the enterprise: coevolution, complementarism, harmonization", *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*, vol. 25 (I), pp. 195—201.
11. Liashenko, O.M. (2011), "Acme safety as a scientific basis for managing the economic security of the enterprise", *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*, vol. 23 (I), [Online], available at: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/655> (Accessed 30 July 2020).
12. Manylov, V.L. (1999), *Bezopasnost' v epokhu partnerstva* [Security in an era of partnership], TERRA, Moskva, Russia.
13. Danych, V.N. (2004), *Modelyrovanye bystrykh sotsyal'noekonomicheskikh protsessov* [Modeling of fast socioeconomic processes], *Vostochnoukrajnskoho natsional'noho unyversyteta ym. V. Dalia, Luhans'k, Ukraine*.
14. Ozhegov, S.Y. and Shvedova, N.Yu. (1994), *Tolkovyj slovar' russkoho iazyka* [Explanatory dictionary of the Russian language], Moskva, Russia.
15. Pichkurenko, S.I. and Bochkovyj, O.V. (2012), "Ensuring the safety of unofficial spy workers and operative workers of the OVS as one out of the way to improve the efficiency of unofficial work", *Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*, [Online], vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2012_1_34 (Accessed 30 July 2020).
16. Serebriakov, V.V. (1995), *Sotsyal'naia bezopasnost' Rossyy: kontseptual'nyj podkhod* [Social security of Russia: a conceptual approach], Moskva, Russia.
17. Varnaliy Z.S. (2009), *Ekonomichna bezpeka* [Economic security], Znannia, Kyiv, Ukraine.
18. Senchahov, V.K. (2005), *Ekonomycheskaia bezopasnost' Rossyy: Obschyj kurs* [Economic security of Russia: General course], 2nd ed, Delo, Moskva, Russia.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2020 р.